

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק א

הלכה ט

ואסרו חכמים לאכול חמץ מתחלת שעה ששית כדי שלא יגע באיסור תורה, ה ומתחלת שעה ששית יהיה החמץ אסור באכילה ובהנייה כל שעה ששית מדברי סופרים ושאר היום משביעית ולמעלה מן התורה. שעה חמישית אין אוכלין בה חמץ גזרה משום יום המעונן שמא יטעה בין חמישית לששית, ואינו אסור בהנייה בשעה חמישית, לפיכך תולין בה תרומה ולחם תודה וכיוצא בהן מחמץ שהוא קדש לא אוכלין ולא שורפין עד שתגיע שעה ששית ושורפין הכל.

הלכה י

הא למדת שמותר לאכול חמץ ביום ארבעה עשר עד סוף שעה רביעית, ואין אוכלין בשעה חמישית אבל נהנין בו, והאוכל בשעה ששית מכין אותו מכת מרדות, והאוכל מתחלת שעה שביעית לוקה.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ו עמוד א

ואמר רב יהודה אמר רב: המפרש והיוצא בשיירא, קודם שלשים יום - אין זקוק לבער, תוך שלשים יום - זקוק לבער, אמר אביי: הא דאמרת תוך שלשים יום זקוק לבער - לא אמרן אלא שדעתו לחזור, אבל אין דעתו לחזור - אין זקוק לבער. אמר ליה רבא: ואי דעתו לחזור, אפילו מראש השנה נמי? - אלא אמר רבא: הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער - לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור, אבל דעתו לחזור - אפילו מראש השנה זקוק לבער. ואזדא רבא לטעמיה, דאמר רבא: העושה ביתו אוצר, קודם שלשים יום - אין זקוק לבער, תוך שלשים יום - זקוק לבער. וקודם שלשים נמי לא אמרן אלא שאין דעתו לפנותו, אבל דעתו לפנותו - אפילו קודם שלשים יום נמי זקוק לבער.

הני שלשים יום מאי עבידתייהו? - כדתניא: שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום

רש"י מסכת פסחים דף ו עמוד א

אפילו מראש השנה נמי - דכי הדר ביה בימי הפסח - עבר עליה, וההיא שעתא לאו ברשותיה היא דליבטליה, שהרי איסור הנאה הוא ואינו שלו, וכשראהו - עובר עליה.

מהרש"א חידושי הלכות מסכת פסחים דף ו עמוד א

בפירש"י בד"ה דעתו לחזור בימי הפסח כו' וכשראהו עובר עליה עכ"ל וכתב מהרש"ל משמע דעל מה שמצא אינו עובר עליו כל זמן שלא ראה אותה כו' ודבר תימה הוא נהי שלא היה בידו לבער מ"מ חמץ שלו בביתו הוא ועובר עליו בכל יראה כו' עכ"ל ע"ש באורך ולי נראה דודאי איירי אף בשיש לו ודאי חמץ בביתו ואפ"ה כשאין דעתו לחזור אין זקוק לבער דעשאוהו כנפלה עליו מפולת דמבטלו ודיו וכ"כ הר"ן וכן נראה דמדמי לה לאוצר שאין דעתו לפנותו שפירש"י בהדיא דה"ל כנפלה עליו מפולת וכשדעתו לחזור בימי פסח חששו כיון שהוא בים ובמדבר בשיירא ואין כאן מקום בדיקה ושמה יפשע ולא יבטל כדלקמן בשמעתין דלכך לא תקנו שיבטל אלא בלילה בזמן בדיקה ולא בד' ובה' וכשיבא לביתו בימי הפסח עובר בכל יראה ומיהו בההוא דעשה ביתו אוצר שהוא מקום בדיקה וליכא למיחש שמא לא יבטל אין לפרש כי הכא אלא אפילו אם יבטל איכא למיחש שמא יפנה בימי פסח אתי למיכליה וכענין זה כתב הב"י בשם הגהת מיימון ודו"ק:

רא"ש מסכת פסחים פרק א סימן ט

ט [דף ו ע"ב] אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל מיד אחר בדיקתו. היכי מבטל דאמר הכי כל חמירא דאיכא ברשותי דלא חזיתיה ולא בערתיה ליבטיל ולחשיב *כעפרא דארעא והוי הפקר ולא זידיה ולא עובר עליו בכל יראה ומ"ט צריך ביטול והלא בדק ופינה כל החמץ שנמצא אי נימא משום פירורין דקים (לן) שלא מצא בבדיקה ונשארו ועובר עליו בכל יראה ואע"פ שאינו רואה דהא לא כתיב לא תראה חמץ אלא לא יראה משמע לא יהא לך חמץ במקום הראוי לראיה ואע"פ שאין יודע שהם בביתו מ"מ כל יראה איכא ולכך צריך שיבטל ושוב אין כאן איסור כל יראה.

ר"ן על הרי"ף מסכת פסחים דף א עמוד א

אלא כך הוא עיקרן של דברים שזה שאמרה תורה תשביתו יכול להתקיים בא' מב' דברים או שיבטל בלבו כל חמץ שיש ברשותו ויוציאונו במחשבתו מרשותו וסגי בהכי מדאורייתא אפי' בחמץ הידוע לו או אם לא בטל בלבו כלל צריך מן התורה שיבדוק אחריו בכל מקום שהוא רגיל להמצא שם ויבערנו מן העולם ובביעור זה הוא שנחלקו במה יבערנו ולפיכך כל שאינו מבטל חייב לבדוק כדי שלא יעבור עליו בכל יראה וכל ימצא [ולפיכך כתב רש"י ז"ל שבודקין את החמץ כדי שלא יעבור עליו בכל יראה וכל ימצא] והיינו למי שאינו מבטל אבל למי שמבטל סגי בהכי אלא מפני שבטול זה תלוי במחשבתן של בני אדם ואין דעותיהן שוות ואפשר שיקלו בכך ולא יוציאוהו מלבן לגמרי ראו חכמים להחמיר שלא יספיק בטול והצריכוהו בדיקה וביעור שהוא מספיק ג"כ מן התורה או מפני שחששו שאם ישנהו בתוך ביתו יבא לאכלו ומשמע דתנא דמתני' לא בעי ביטול כלל אלא בדיקה ובהכי סגי ליה לפי שמכיון שבדק יצא ידי חובתו ואם שמא ימצא אחר כך גלוסקא יפיפיה יבערנה לאלתר שמא תאמר למפרע עבר עליה ליתא שהרי סמכה תורה על החזקות וכל שבדק אותן מקומות שרגיל להמצא בהן חמץ יצא י"ח ואין לו לחוש לככר בשמי הקורה ולפיכך תנא דמתני' לא הזכיר בטול אחר הבדיקה כלל אלא שבא רב יהודה אמר רב וחדש ואמר הבודק צריך שיבטל ומסקינן בגמ' (ו ב) דהיינו טעמא שמא ימצא גלוסקא יפיפיה ודעתיה עלויה ופרש"י ז"ל דשמא מתוך שדעתיה עלויה ישנה אותה מלבערה ונמצא עובר עליה כלומר משעת מציאתה ואילך אבל מקמי הכי לא שכבר יצא י"ח בבדיקה כדכתיבנא. ונמצאת אתה אומר לפי דעת זה שהתורה שאמרה תשביתו היינו או בבטול או בבדיקה וביעור והיינו בחמץ ידוע או מפני חשש מקומות שהוא רגיל להמצא בהן אבל כל שאין לו חמץ ידוע ולא מקומות שהוא רגיל להמצא בהן לא חלה עליו מצות השבתה שהרי אתה אומר שכל שבדק אע"פ שלא ביטל ונשתיירה בידו גלוסקא יפיפיה אינו עובר עליה אלא בשהייתה משעת מציאה ואילך אלמא אין מצות השבתה אלא על חמץ ידוע או מפני מקומות שרגיל להמצא בהן ואי אפשר לפרש שכל שבדק ולא בטל ואח"כ מצא גלוסקא יפיפיה עובר עליה למפרע שא"כ אפי' בדק הוא מחויב מן התורה לבטל מפני ספק חמץ שאינו מצוי וכיון דמדאורייתא בבטול בעלמא סגי אי אתה מוצא בבדיקה [ובעור] מן התורה אלא כדאמרן זהו דעתי והוא על דרך רש"י ז"ל: